

5. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1697-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13 квіт. 2012 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
7. Доказування у кримінальних провадженнях щодо прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: кримінальний, кримінальний процесуальний та криміналістичний аспекти: метод. рек./ В. Г. Дрозд, Ю. М. Черноус, Л. В. Гаврилюк та ін. Київ: Нац. акад. внутр. справ; Держ. наук.-досл. ін-т, 7БЦ, 2023. 222 с.
8. Писарчук Р. Правове регулювання негласних слідчих (розшукових) дій: проблеми й перспективи удосконалення. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2017. № 2. С. 171-175.
9. Татаров О. Ю. Окремі проблеми при проведенні негласних слідчих (розшукових) дій. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. №3. С. 69–77.
10. Шевчишен А. В. Доказування стороною обвинувачення у досудовому розслідуванні корупційних злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг: теорія і практика: монографія. К.: Алерга, 2019. 536 с.
11. Ухвала Рівненського міського суду Рівненської області від 18 лип. 2013 р. (Справа № 569/13188/13-к) URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/50002749>.
12. Завтур А. В. Прокурор як суб'єкт доказування при застосуванні заходів забезпечення кримінального провадження. *Вісник кримінального судочинства*. №3. 2016. С. 140-146.
13. Палюх А. І. Участь прокурора в доказуванні під час досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Нац. ун-т «Львів. Політехніка». Львів, 2016. С. 64.
14. Гринюк В. О. Реалізація прокурором функції обвинувачення на досудовому слідстві. *Право і безпека*. № 2 (61). 2016. С. 75-79.
15. Шорін М. Сучасні проблеми діяльності прокурорів у кримінальному судочинстві. *Вісник прокуратури*. 2008. № 12. С. 13-18.

УДК 343.985.7:343.34.343.77

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.6.40>

ЛЕОНЕНКО А. А.

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАВІДОМО НЕПРАВДИВИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ПРО ЗАГРОЗУ БЕЗПЕЦІ ГРОМАДЯН, ЗНИЩЕННЯ ЧИ ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ВЛАСНОСТІ

TYPICAL INVESTIGATIVE SITUATIONS OF THE INITIAL STAGE OF THE INVESTIGATION OF FALSE REPORTS OF THREATS TO CITIZENS, DESTRUCTION OR DAMAGE OF PROPERTY

У статті розглянуто визначення, значення та місце у криміналістичній методиці розслідування типових слідчих ситуацій. Наведено точки зору науковців щодо поняття даної криміналістичної категорії. Визначено типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Наголошено на необхідності всебічного та глибокого аналізу кожної слідчої ситуації. Зроблено докладний розгляд типових слідчих ситуацій, пов'язаних із фактом встановлення особи у кримінальних провадженнях вказаного виду.

© ЛЕОНЕНКО А. А. – аспірант наукової лабораторії з проблем протидії злочинності (Національна академія внутрішніх справ) <https://orcid.org/0009-0001-0157-1089>

Наведено процесуальні та інші заходи, спрямовані на вирішення конкретної слідчої ситуації.

Ключові слова: *завідомо неправдиве повідомлення, досудове розслідування, криміналістична методика, слідча ситуація, слідча версія.*

The article examines the definition, meaning and place of typical investigative situations in the forensic investigation methodology. The scientific points of view regarding the concept of this forensic category are presented. Typical investigative situations for the initial stage of the investigation regarding knowingly false reports about a threat to the safety of citizens, destruction or damage to property are determined. The need for a comprehensive and in-depth analysis of each investigative situation is emphasized. A detailed review of typical investigative situations related to the fact of identifying a person in criminal proceedings of the specified type is provided. Procedural and other measures aimed at solving a specific investigative situation are given.

Key words: *false messages, pre-trial investigation, criminalistic methods, investigative situation, investigative version, criminal proceedings.*

Вступ. Суспільна небезпека завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності (стаття 259 Кримінального кодексу України) полягає у загрозі або завданні реальної шкоди громадській безпеці. Через повідомлення про замінування шкіл, станцій метро, вокзалів, аеропортів, торговельних центрів, важливих об'єктів інфраструктури найчастіше великих міст порушується нормальна діяльність органів влади та місцевого самоврядування, підприємств, комунальних і служб швидкого реагування, робота транспорту тощо. Шкода може бути завдана також життю та/або здоров'ю громадян, страждає громадський порядок і спокій, що не сприяє підтриманню життєдіяльності суспільства [1, с. 755]. Особливої актуальності проблема ефективної протидії завідомо неправдивим повідомленням про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності набуває останніми роками, коли направлення таких повідомлень використовується як елемент «гібридної війни» проти України, створюючи або підвищуючи напруженість в суспільстві. Тим більшого значення набуває необхідність ефективного реагування на такі факти, швидке і повне розкриття та розслідування цих злочинів.

Результати та обговорення. Одним з головних завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування (стаття 2 Кримінального процесуального кодексу України). Виконання цих завдань залежить від належності, продуманості та організованості такого процесу. Саме тому процес розслідування чітко розподілений на проміжки, етапи. Зазвичай, виділяють початковий, наступний та завершальний етапи. Такий поділ є умовним і в часових межах є різним щодо кожного злочину, а також дискусійним. Надзвичайно важливим етапом розслідування є початковий етап, оскільки саме на цьому етапі збирається основна маса доказів, які стануть фундаментом для встановлення істини. На початковому етапі також визначається напрямок подальшого розслідування. Правильне ж визначення напряму розслідування у *початковий* його період у будь-якому випадку багато в чому залежить від знання і вмільної оцінки *типових* (курсив наш. – А. Л.) слідчих ситуацій розслідування і відповідно повноти і обґрунтованості кола слідчих версій, висунутих на основі зазначеного аналізу і оцінки, від вдалого вибору у плані перевірки цих версій комплексу необхідних початкових слідчих дій та встановлення їх черговості, як цілком слушно зазначає О. О. Морзинський [3, с. 31].

В роботі нами буде розглянуто саме початковий етап розслідування, оскільки саме він має важливе значення для обрання правильного напряму подальшого розслідування, а допущені недоліки можуть суттєво ускладнити або взагалі зробити неможливим встановлення всіх обставин вчинення кримінального правопорушення та позбавити кримінальне провадження судової перспективи.

Дослідження кожної типової слідчої ситуації у сукупності, а також її окремих аспектів надає можливість на початковому етапі розслідування висувати відповідні окремі версії, перш за все, стосовно підозрюваної особи, цілей і мотивів вчинення злочину та інших обставин, що підлягають встановленню та доказуванню, планувати слідчі (розшукові) дії і оперативно-розшукові заходи з метою їх перевірки. Поняття слідчої ситуації відіграє важливу роль при проведенні розслідування на початковому етапі. Помилки на початковому етапі, неправильна оцінка слідчої

ситуації та інші прогалини у слідчій діяльності з великою ймовірністю негативно вплинуть на встановлення істини у кримінальному провадженні [7, с. 435].

Стосовно місця слідчих ситуацій в структурі елементів методики розслідування існують наступні погляди. Так, більшість криміналістів наголошують на тому, що завдання комплексної методики полягає у визначенні основних напрямів розслідування певного виду, групи злочинів, що стане основою розроблення алгоритму збирання доказів на рівні окремих видів злочинів. З інформаційної точки зору, методика є певною сукупністю знань, а в аспекті використання – певним алгоритмом дій, і на структуру методики впливає її функціональна спрямованість [4, с. 270].

Визначення слідчої ситуації вперше було запропоновано відомим вітчизняним вченим О. М. Колесниченком. «Слідча ситуація – це певне становище у розслідуванні злочину, що характеризується наявністю тих чи інших доказів та інформаційного матеріалу й виникаючими у зв'язку з цим конкретними завданнями його збирання і перевірки» [5, с. 214]. Проте не всі науковці погодилися з цим визначенням. Зокрема, В. П. Бахін визначає її як об'єктивну реальність, фактичну обстановку та результат її пізнання, а дані про неї – відображення цієї обстановки, які використовуються для її розуміння та впливають на неї з метою розкриття злочину [6, с. 452].

Не вдаючись до розгляду точок зору науковців за сутність та зміст вказаної об'єктивно існуючої на протязі усього процесу досудового розслідування криміналістичної категорії, зазначимо, на наш погляд, влучне її визначення С. В. Велікановим, який визначає слідчу ситуацію, як сукупність сформованих на певному *etani* (курсив наш. – А. Л.) умов – стану та обстановки розслідування, що сприймаються, оцінюються і використовуються слідчим для вирішення тактичних завдань і досягнення загальних (стратегічних) цілей розслідування [8, с. 9]. У наведеному визначенні нам видається важливим згадування про залежність змісту слідчої ситуації саме від певного етапу розслідування.

Аналіз слідчої ситуації має бути всебічним, глибоким й логічно бездоганним. Встановлення її особливостей базується на особистому досвіді слідчого в розслідуванні аналогічних злочинів. Вибір найбільш ефективної системи прийомів розкриття конкретного кримінального правопорушення визначається не лише глибиною аналізу й правильністю оцінки ситуації, але й творчим підходом до вирішення завдань, що виникають. Водночас, на думку більшості вчених, на формування слідчої ситуації впливають певні обставини, сукупність яких розкриває особливості розслідування злочину на певний момент його проведення. Зміст цих обставин називають елементами (компонентами) слідчих ситуацій [9, с. 572]. Слідчу ситуацію, як правильно, на наш погляд, зауважує О. М. Мірковець, можна визначити як складну динамічну систему, що змінюється під впливом об'єктивних і суб'єктивних обставин, що характеризуються певним становищем, яке складається у будь-який момент слідчої діяльності, істотними ознаками кримінального правопорушення, процесуально значущими функціями і найбільш важливими особистісними якостями суб'єкта розслідування і основних його учасників, їх взаємовідносинами, а також станом досудового розслідування у кримінальному провадженні на будь-який момент встановлення обставин, що підлягають доказуванню [10, с. 572].

Найважливішого значення як з теоретичної, так і з практичної точки зору, на наш погляд, набуває більш докладний розгляд типових слідчих ситуацій, пов'язаних із фактом встановлення особи. Результати проведеного нами анкетування слідчих Національної поліції України, що найпоширенішими слідчими ситуаціями при розслідуванні завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, на думку 81,9% проанкетованих, є такі:

1) у матеріалах кримінального провадження відсутня достатня кількість даних, що дозволяють вести розшук конкретної особи;

2) натомість, у кримінальному провадженні є підозрюваний, вважають 6% опитаних, але його винність не була встановлена зібраними доказами;

3) 15,1% слідчих зазначають, що в наявності є дані для розшуку та ототожнення особи, яка вчинила злочин, але їх використання, шляхом перевірки в обліках або повідомленнях за орієнтуваннями, не привело до їх встановлення.

З наведеного можна зробити висновок, що дана категорія кримінальних проваджень у більшості випадків має мінімальну кількість даних, за допомогою яких можна було б розкрити злочин. Для вирішення наведених слідчих ситуацій нами були розроблені криміналістичні рекомендації з метою їх використання практичними працівниками при розслідуванні даної категорії кримінальних проваджень. Розробка напрямів розв'язання типових слідчих ситуацій дозволяє створювати формалізовані моделі підбору та послідовності слідчих (розшукових) дій

і оперативно-розшукових дій, необхідних для побудови окремих методик. Таку діяльність, певною мірою, можна розглядати як комплекс рекомендацій для визначення найбільш оптимальних процесуальних дій, залежно від ситуації, що склалася, та можливості зміни напрямів її вирішення.

Перша типова слідча ситуація, коли невідома особа, яка вчинила завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, є найбільш проблемною. Адже у даному випадку стає відомо лише про об'єкт загрози та небезпеку, про яку повідомляє невідома особа. Тож, вирішення цієї слідчої ситуації здійснюється за двома напрямками: дослідження одного місця події, яким є будівля, споруда чи ділянка місцевості, а також встановлення іншого місця події, де готувалося завідомо неправдиве повідомлення чи звідки воно було передане.

Серед оптимальних процесуальних заходів, спрямованих на вирішення цієї слідчої ситуації, для відпрацювання першого напрямку членами слідчо-оперативної групи можуть бути рекомендовані наступні з них:

- огляд місця події, яким є об'єкт загрози, з метою його дослідження та виявлення предметів, про які зазначалося у повідомленні. При встановленні таких предметів їх вилучення та призначення вибухотехнічної, судово-балістичної чи іншої необхідної експертизи;

- паралельно з оглядом місця події здійснення органами дізнання заходів, спрямованих на виявлення свідків, що знаходилися безпосередньо біля вказаного місця події, задля встановлення прикмет особи, зацікавленої у завідомо неправдивому повідомленні та її затриманні;

- допит свідків і потерпілих з метою фіксації відомостей про те, що неправдиве повідомлення внесло дезорганізацію та порушило звичайний робочий ритм діяльності підприємства чи установи, створило необхідність виклику оперативних служб та евакуації людей;

- одержання документів, що підтверджують нанесення підприємствам чи установам збитків, пов'язаних з вимушеною зупинкою їх роботи.

За другим напрямком вирішення першої типової слідчої ситуації вважаємо за доцільно провести наступні заходи:

- якщо визначено номер телефона, звідки телефонувала особа, встановлення місця його знаходження та негайний виїзд туди іншої слідчо-оперативної групи з метою затримання особи, яка здійснила завідомо неправдиве повідомлення; у випадку, коли дзвінок був з телефона-автомата (таксофона) або стаціонарного телефона, нагальним є проведення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на визначення кола осіб, які могли скористатися цим телефоном;

- огляд місця події та телефону, з якого зафіксовано дзвінок про завідомо неправдиве повідомлення, пошук на ньому матеріальних об'єктів, спрямованих на подальшу можливу ідентифікацію особи, яка скористалася даним апаратом;

- вилучення запису з повідомленням та його дослідження для встановлення групофікаційних (стать, можливий вік, особливості мовлення та тембру голосу) та діагностичних (приміщення чи відкрита місцевість, наявність фонового шуму чи тиша під час повідомлення тощо) ознак;

- перевірка фонограми з голосом особи про загрозу об'єкту за оперативно-пошуковим обліком, відповідно до наказу МВС України № 1343 від 03 листопада 2015 року «Про затвердження Положення про Експертну службу МВС України», у центральній колекції Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України та за відсутності там такої фонограми, постановка її на облік;

- проведення органом дізнання за дорученням слідчого оперативно-розшукових заходів, спрямованих на встановлення особи, яка вчинила злочин.

Друга типова слідча ситуація є більш сприятливою порівняно з першою, оскільки особа, яка вчинила завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, встановлена і затримана. Проте процес доказування при цьому також має свої особливості, оскільки на початковому етапі розслідування, за умов обмеженого обсягу фактичних даних, слідчому певною мірою невідома позиція затриманого, майбутня лінія його поведінки та наміри щодо протидії розслідуванню. Поза сумнівом, при цій слідчій ситуації також необхідно проводити огляд місця події та фіксувати матеріальні сліди злочину. Але напрямками її вирішення, на наш погляд, є, по-перше, дослідження фонограми з завідомо неправдивим повідомленням; по-друге, ідентифікація голосу затриманої особи з голосом, зафіксованим на фонограмі; по-третє, допит цієї особи з метою встановлення і доведення обставин щодо місця, часу, способу, мотивів тощо. З цієї метою доцільно, зокрема, проводити:

- допит особи, яка прийняла завідомо неправдиве повідомлення із зазначенням не лише обставин його отримання, а й висвітленням питань, на якому саме технічному пристрої зафіксований голос особи, яка зробила таке повідомлення;

– допит затриманої особи щодо обставин вчиненого злочину із застосуванням таких тактичних прийомів як максимальна деталізація показань, пред'явлення доказів, у тому числі фонограми з зафіксованим голосом цієї особи, роз'яснення можливостей судових експертиз по їх дослідженню;

– одержання, з урахуванням тактичних рекомендацій, зразків голосу затриманої особи для проведення експертних досліджень. Перед проведенням цієї процесуальної дії важливо проконсультуватися з експертом з питань дотримання технічних умов (апаратура, приміщення, кількість речень, їх зміст тощо) одержання таких зразків;

– призначення фоноскопичної експертизи з метою вирішення, насамперед, питань ідентифікаційного, а також групофікаційного та діагностичного характеру, оцінка висновку експерта у сукупності з іншими, зібраними у кримінальному провадженні доказами.

Третя типова слідча ситуація характеризується тим, що в наявності є інформація про особу, яка зробила завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, але місцезнаходження її невідоме. Такою інформацією можуть бути, по-перше, зазначені свідками та потерпілими прикмети особи, яка вчинила вказаний злочин, по-друге, конкретні персональні дані цієї особи, встановити місце перебування якої і допитати по обставинах вчиненого злочину не уявляється можливим. Відповідно і напрями вирішення цієї слідчої ситуації, крім проведення слідчих, процесуальних та непроцесуальних дій загального характеру, є різними.

Якщо у матеріалах кримінального провадження наявні дані, що сприяють розшуку та ототожненню особи, анкетні дані якої невідомі, слідчому необхідно вжити таких заходів:

– за допомогою свідків/очевидців скласти композиційний портрет особи, яка може бути причетна до вчинення злочину;

– надіслати орієнтири про нерозкритий злочин до інших територіальних органів поліції з метою встановлення аналогічних випадків та перевірки факту затримання особи за вчинення аналогічного чи інших злочинів;

– доручити органам дізнання проведення оперативно-розшукових заходів, спрямованих на виявлення та перевірку причетності підозрюваних.

За наявності фактичних даних про причетність до вчинення злочину конкретної особи, місце знаходження якої невідоме, виникає необхідність у прийнятті такого процесуального рішення як оголошення її у розшук. Таке рішення можливе лише за сукупності певних умов: проведені всі необхідні і можливі процесуальні дії за відсутності особи; зібраних при цьому доказів досить для винесення постанови про пред'явлення цій особі обвинувачення; місце перебування особи невідоме, у зв'язку з чим вона може бути оголошена у розшук. Також слід зазначити, що слідчі ситуації, які викликають труднощі під час розслідування, частіше виникають при розслідуванні злочинів, вчинених: за відсутності очевидців та свідків, із застосуванням засобів і методів приховування; багатоепізодних і продовжуваних злочинів, а також ускладнених застосуванням складних кримінальних способів, механізмів і технологій.

Висновки. Розгляд вищенаведеного дозволив дійти важливого висновку: розробка напрямів розв'язання типових слідчих ситуацій при розслідуванні окремих видів злочинів, у нашому випадку – завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності, дозволяє створювати формалізовані моделі підбору та послідовності слідчих (розшукових) дій і оперативно-розшукових дій, необхідних для побудови окремих методик. Таку діяльність, певною мірою, можна розглядати як комплекс рекомендацій для визначення найбільш оптимальних процесуальних дій, залежно від слідчої ситуації, що склалася, та можливості зміни напрямів її вирішення.

Подяки. Немає.

Конфлікт інтересів. Немає.

Список використаних джерел:

1. Леоненко А. А. Особливості проведення слідчих (розшукових) дій при розслідуванні завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 10. С. 754-763. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-10/183>

2. Леоненко А.А. Типові слідчі ситуації при розслідуванні завідомо неправдивих повідомлень про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. *Актуальні питання психологічного забезпечення службової діяльності структурних підрозділів МВС*

України в умовах воєнного стану: матеріали V міжвідомчого наук.-практ. круглого столу (Київ, 20 квіт. 2023р.). - Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 179-182.

3. Морзинський О. О. Методика розслідування завідомо неправдивого повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності. Київ, 2023. 66 с.

4. Тіщенко В. В. Теоретичні і практичні основи методики розслідування злочинів : монографія. Одеса : Фенікс, 2007. 260 с.

5. Колесниченко А. Н. Научные и правовые основы методики расследования отдельных видов преступлений: дис...докт. юрид. наук. Харьков, 1967. 509 с.

6. Бахін В. П. Криміналістична методика: лекція. Київ, 1999. 24 с.

7. Мазур А. Межі початкового етапу розслідування. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2015. Вип. 61. С. 435-441.

8. Веліканов С.В. Класифікація слідчих ситуацій у криміналістичній методиці : автореф. дис. ... канд. юрид. наук :12.00.09 / С.В. Веліканов; Нац. юрид. акад. України. – Х., 2002. 22 с.

9. Мірковець О. М. Слідчі ситуації початкового етапу розслідування розбоїв, вчинених організованою групою. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 8. С. 572–575.

10. Мірковець О. М. Розслідування розбоїв, вчинених організованою групою в Україні : дис. канд. юрид. наук. Спеціальність - 081 / Мірковець О. М. – Маріуполь, 2021. 258 с.

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2023.6.41>

ЛИСЕНКО Н.А.

**СЛІДЧІ (РОЗШУКОВІ) ТА ІНШІ ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ, СПРЯМОВАНІ
НА ВИЛУЧЕННЯ МАТЕРІАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС
РОЗСЛІДУВАННЯ ШАХРАЙСТВА У СФЕРІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ
ТА БЛАГОДІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

**INVESTIGATIONS (DETECTIVES) AND OTHER PROCEDURE ACTIONS AIMED
AT RECOVERING MATERIAL SOURCES OF EVIDENCE DURING
THE INVESTIGATION OF FRAUD IN THE SPHERE OF VOLUNTARY
AND CHARITY ACTIVITIES**

Наукова стаття присвячена проблемним питанням проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, спрямованих на вилучення матеріальних джерел доказів під час розслідування шахрайства у сфері волонтерської та благодійної діяльності. Наголошено, що розслідування шахрайства у сфері волонтерської та благодійної діяльності відрізняється певною специфікою. Серед джерел доказів особливе місце у провадженнях щодо шахрайства у сфері волонтерської та благодійної діяльності займають документи (паперові та електронні), які відіграють важливу роль, оскільки в них можуть відобразитися як обставини здійснення незаконних операцій, пов'язаних із здійсненням волонтерської та благодійної діяльності, так і фінансові махінації, що свідчать про незаконні дії. Своєчасна організація і проведення слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій, метою яких є вилучення та дослідження матеріальних об'єктів, є гарантією успішного розслідування. Зазначено, що під час вилучення та дослідження матеріальних об'єктів у провадженнях даної категорії слідчі нерідко стикаються з труднощами процесуального і організаційно-тактичного характеру. Адже документи і речові докази набувають форми доказів лише у разі правильного їх отримання, а також правильного процесуального оформлення результатів вилучення. Висвітлено проблемні питання та